ZİRAAT, ORMAN VE SU ÜRÜNLERİNDE ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRMELER - II

ARALIK 2021

EDİTÖRLER

PROF. DR. KORAY ÖZRENK

DR. İLHAMİ TOZLU

gece kitaplığı

İmtiyaz Sahibi / Publisher • Yaşar Hız

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • Eda Altunel

Editörler / Editors • Prof. Dr. Koray ÖZRENK

Dr. İlhami Tozlu

Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Gece Kitaplığı

Birinci Basım / First Edition • © Aralık 2021

ISBN • 978-625-8075-44-1

© copyright
Bu kitabın yayın hakkı Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin
almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

The right to publish this book belongs to Gece Kitaplığı.
Citation can not be shown without the source, reproduced in any way
without permission.

Gece Kitaplığı / Gece Publishing
Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1.
Sokak Ümit Apt. No: 22/A Çankaya / Ankara / TR
Telefon / Phone: +90 312 384 80 40
web: www.gecekitapligi.com
e-mail: gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume
Sertifika / Certificate No: 47083

Ziraat, Orman ve Su Ürünlerinde Araştırma ve Değerlendirmeler - II

Aralık 2021

Editörler
Prof. Dr. Koray ÖZRENK
Dr. İlhami TOZLU

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1

BATI AKDENİZ BÖLGESİNDE TARIMSAL ORMANCILIK ÜRETİM SİSTEMLERİ II: AGRİSİLVİKÜLTÜREL ÜRETİM SİSTEMİ VE ÖZELLİKLERİ

Ahmet TOLUNAY & Türkay TÜRKOĞLU & Duygu KAŞIKÇI & İrfan DAŞKIRAN & Mehmet ÖZMIŞ 1

Bölüm 2

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ATAMA VE YER DEĞİŞTİRME UYGULAMALARININ KURUMSAL ETKİLERİ

Ufuk COŞGUN 19

Bölüm 3

TÜRKİYE MOBİLYA SANAYİNİN DURUMU VE FASON ÜRETİM

Abdullah İSTEK & İsmail ÖZLÜSOYLU 31

Bölüm 4

TOPRAK ORGANİK MADDESİ VE KARASAL HUMUS ÇEŞİTLERİ (FORMLARI)

İlyas BOLAT 49

Bölüm 5

MİKROKAPSÜLASYON TEKNİĞİ VE AHŞAP ESASLI LEVHALARIN FORMALDEHİT EMİSYONU ÜZERİNE KULLANIM OLANAKLARI

İsmail ÖZLÜSOYLU 77

Bölüm 6

SALEP ORKİDELERİ

Kürşad DUYAR & Fisun G. ÇELİKEL 97

Bölüm 7

YAĞDA ÇÖZÜNEN VİTAMİNLERİN BALIK BESLEMEDEKİ ROLÜ

Boran KARATAŞ 119

Bölüm 8

CEVİZ YAPRAK ÖZÜTLERİ VE JUGLONUN KAVUNUN GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Hasan Basri KARAYEL 139

Bölüm 9

ÇİNKO SÜLFAT VE FE-EDDHA GÜBRELEMESİNİN BAZI ÇELTİK ÇEŞİTLERİNDE GELİŞMEYE, KLOROFİL KAPSAMINA VE SPAD METRE DEĞERLERİNE ETKİSİ

Güney AKINOĞLU & Ahmet KORKMAZ & Ayhan HORUZ & İlkay ÇOKA 149

Bölüm 10

KARADENİZ BÖLGESİNDE YAYILIŞ GÖSTEREN ÇALI, AĞAÇ VE ÇALI VEYA KÜÇÜK AĞAÇ FORMLU BİTKİLER VE IUCN RİSK KATEGORİLERİ: SAMSUN İLİ ÖRNEĞİ

Ömer SARI & Fisun Gürsel ÇELİKEL 169

Bölüm 11

BAYBURT İLİ EKOLOJİK KOŞULLARINDA YETİŞTİRİLEN ÇÖREK OTU (NİGELLA SATİVA L.) BİTKİSİNİN ANTİOKSİDAN AKTİVİTESİNİN BELİRLENMESİ

Betül GIDIK & Zehra CAN 187

Bölüm 12

BİYOKÜTLE ENERJİSİ VE EKOLOJİ

Tuğçe Zulbiye GÖNÜL & Gül Ebru ORHUN 199

Bölüm 13

GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ BİTKİLERE GENEL BİR BAKIŞ: DÜNYA VE TÜRKİYE'DEKİ DURUMU

Ramazan DILMEN & Özlem AYDIN 217

Bölüm 14

TİNGİDAE FAMİLYASI (HEMİPTERA) TÜRLERİNİN İSTİLACI YABANCI OTLARLA BİYOLOJİK MÜCADELEDE KULLANIMI

Hasan MARAL 239

Bölüm 15

KIRSAL ALANDA KAHVEHANELER

Esen ORUÇ & Aysel ERGÜN 253

Bölüm 16

KOOPERATİFÇİLİK İLKELERİ

Ahmet Semih UZUNDUMLU & Seval KURTOĞLU 269

Bölüm 17

ENTEGRE HAVZA YÖNETİMİ VE TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMALARI

Nilüfer YAZICI & Ahmet Alper BABALIK & İbrahim DURSUN 279

Bölüm 16

KOOPERATİFÇİLİK İLKELERİ

Ahmet Semih UZUNDUMLU [1]
Seval KURTOĞLU[2]

1 Doç. Dr. Ahmet Semih UZUNDUMLU, Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Erzurum, asuzsemi@atauni.edu.tr.ORCID:0000-0001-9714-2053
2 Öğr. Gör. Seval KURTOĞLU, Bayburt Üniversitesi, Demirözü Meslek Yüksek Okulu, Veterinerlik Bölümü, Bayburt.sevalkurtoglu@bayburt.edu.trORCID:0000-0002-7098-2199

1934 yılındaki Rochdale ilkeleri (Açık Kapı, Demokratik Yönetim, Risturun Prensibi, Sermayeye Sınırlı Faiz Verilmesi, Eğitim, Peşin Satış ve Dini Tarafsızlık) olmak üzere yedi tanedir (Mülayim, 1992). Günümüzde de kooperatif ilkeleri 7 tane olup bu ilkelerin ilk dördü (Açık Kapı, Demokratik Yönetim, Ortağın İktisadi Katılımı İlkesi, Eğitim, Öğrenim ve Bilgilendirme) Rochdale ilkelerindeki ilk 5 maddeye dayanırken 4. ilke (Özerklik ve Bağımsızlık İlkesi) 1937'de 6. İlke (Kooperatifler Arası İşbirliği İlkesi) 1966 yılında ve 7. ilke (Topluma Karşı Sorumluluk İlkesi) ise 1995 yılında Uluslararası Kooperatifler Birliği'nin (ICA) toplantılarında yürürlüğe girmiştir (ICA, 2021).

1. Açık Kapı (Gönüllü ve Serbest Giriş-Çıkış) İlkesi

ICA 1937'de Paris'te yaptığı ilk Kooperatif İlkeleri oluşumunda küresel kooperatif hareketinin birinci Kooperatif İlkesi olarak Gönüllü ve Serbest Giriş-Çıkış ilkesini kabul etmiştir. İlkeler ikinci kez 1966'da Viyana'da ve 1995'te Manchester'da yapılan üçüncü gözden geçirmeden sonra yeniden formüle edilip detaylandırıldığında kooperatifçilik örgütlenme özgürlüğü hakkının bir ifadesi olarak kabul edilmiştir. Kooperatifçilik gönüllülük esasına dayalı olduğu için üye olacak veya üyelikten çıkacak kişiler üye olmaya veya kooperatif ortaklığından çıkarılmaya zorlanılmamaktadır (ICA, 2021). Yani her üye kooperatif ana sözleşmesinde bulunan kurallar ve yasalar doğrultusunda kooperatife üye olabilmekte, siyasal ve dini tarafsızlık doğrultusunda diğer üyelerle beraber benzer haklara sahip olmakta ve üyelikten ayrılmak istediğinde ise kooperatif yönetim kurulunun hükümleri uyarınca üyelikten ayrılabilmektedir. Bilindiği üzere kooperatif kurulurken bireyler ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelmektedir. Kurulan bu kooperatifin ürün veya hizmetlerinden yararlanmak isteyen ve kooperatif ana sözleşmesinde belirtilen ödev ve sorumluluklarını kabul eden şahıslar gönüllü olarak kooperatife üye olabilmektedir (Mülayim, 2003). Bu kapsamda bireyin dini, siyasi ve sosyal görüşü veya fikirleri sorulmamaktadır. Bu ilke doğrultusunda kooperatife herkes üye olabilir anlamı tabii ki çıkmamakta, bazı sınırlandırmalar olmaktadır. Burada çıkan ana fikir kooperatif ana sözleşmesindeki şartları kabul eden herkesin kooperatif üyesi olabileceğidir (Everest, 2015; Alıcı, 2020). Örneğin aynı meslek grubunda yer alan kişilerin kurduğu bir kooperatifte bazı giriş engellerini koymak normal ve yasal bir işlemdir. Bu ilkenin önemli noktalarından birisi de kooperatife giren bireylerin belirli kişilerin tekelinde olmaktan çıkmakta bunun sonucunda payların değer artışı her türlü belirsiz işlemlerden uzak tutmaktadır (Mülayim, 1992; Akgökçe, 2019). Bu ilkenin temelinde, kooperatife ortak olacak birey sayısının belli bir oranla sınırlı kalmadığı, kooperatif ortağı olmanın, yönetici veya bazı söz sahibi bireylerin isteklerine göre değil de objektif şartların gerçekleştirilme durumuna bağlı olduğu vurgulanmaktadır.

2. Demokratik Yönetim İlkesi

Kooperatif hareketinin ilk günlerinden itibaren kooperatiflerin ikinci ilkesi olan Demokratik Yönetim İlkesi, kooperatiflerin temel bir özelliği olarak kooperatif yönetiminin kalbi ve ruhu olarak kabul edilmektedir. Kooperatifler, politikalarının belirlenmesine ve kararların alınmasına aktif olarak katılan, cinsiyet ve sermaye ayrımı yapılmayan üyeleri tarafından kontrol edilen demokratik kuruluşlar olarak tanımlanmaktadırlar (ICA, 2021). Ortakları aracılığıyla yönetilen kooperatiflerde yönetenler seçimle göreve gelmekte ve ortakların koymuş oldukları sermayeye bakılmadan herkesin eşit oy hakkı olmaktadır. Bu anlamda demokratik yönetim ilkesi herkesin eşit oy hakkını göstermektedir. Bu nedenle kooperatifler ekonomi demokrasisinin en önemli örneklerindendir (Dicle, 2016; ICA, 2021). Kooperatiflerin demokratik şartlarda yönetilmesiyle özellikle yönetim ve karar alma süreçlerinde ortaklar aktif olarak görev almaktadır. Seçimle iş başına gelen bütün temsilciler ortakların mesuliyetlerini taşımaktadır. Söz konusu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, ortaklar tarafından oluşturulan genel kurul, ortakların seçtikleri kurullar ve bunlara eş güdümlü olarak görev yapan işin uzmanı yöneticiler, kooperatiflerin esas yönetim mekanizmalarını oluşturmaktadırlar. Katılım oranları arasındaki farklara bakılmaksızın eşit oya sahip olan kooperatif ortakları için, temsil hakkı ilerleyen dönemlerde de demokratik yollarla ortaya konulmaktadır (Mülayim, 1992; Kara, 2003). Türk kooperatifçilik mevzuatında birim kooperatifler ve birlikler üst örgütlerinin genel kurullarında, ortak sayılarına göre fakat beş kişiyi geçmemek üzere farklı şekillerde temsil edilmektedir (Yazıcı, 2016). Kooperatif genel kurulu üyeleri ile sermaye şirketlerinin genel kurulları aynı yetkilere sahiptir. Fakat temelde önemli bir fark vardır. Sermaye şirketlerinde her pay senedi bir oy hakkı sağlamaktadır. Böylece bir ortak, hisselerin yarıdan fazlasına sahip olduğunda büyük bir şirketin yönetimini tek başına elinde bulundurabileceği pay hakkının üst sınırı kanunlarla ya da ana sözleşmelerle sınırlandırılmaktadır (Güloğlu ve Korkmaz, 2005).

3. Ortağın İktisadi Katılımı İlkesi

Kooperatifler, öncelikle kendilerine yatırılan sermaye üzerinden havadan bir getiri sağlamak için değil, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için vardır. İnsanların bir kooperatif kurmasının temel amacı kendine güvenmektir. Ortağın iktisadi katılım ilkesi üyelerin kooperatiflerine nasıl yatırım yaptığını, sermaye artırdığını veya ürettiğini ve fazlaları nasıl tahsis ettiğini açıklamaktadır. Bu ilke sermayeye sınırlı faiz verilmesi ve kooperatif fazlalıklarının kooperatifle yapılan alışveriş oranında dağıtılması (risturn prensibi) daha önce iki ayrı ilke iken 1995'te birleştirilerek günümüzde üçüncü kooperatif ilkesi olan Ortağın İktisadi Katılımı İlkesi oluşturulmuştur (ICA, 2021). Bu ilke tamamıyla iktisadi nitelikte bir ilkedir. Bu ilke, kooperatifleri iktisadi anlamda sermaye ortaklıklarından ayıran

en önemli ilkelerden biri olup, bu sebeple büyük ehemmiyet arz etmektedir. Kooperatif üyeleri, üyelik başlangıcında küçük bir bedel ödeyerek kooperatife üye olmakta ve ödenen bu ücretler kooperatifin ortak gayeleri için kullanılmaktadır. Bu ilkeyle üyeler, kooperatif anaparasına eşit katılım sağlayarak bu anaparanın sözleşme hükümleri doğrultusunda demokratik şartlarda kontrolünü sağlayabilmektedirler (Mülayim, 2003). Bu ilke ile kooperatif için esas olanın anapara değil anaparanın üyelere katkı sağlayan geri dönüşümünün sağlanması olduğu belirtilmektedir. Kooperatif ortaklarına maliyetine mal ve hizmet sunmayı amaç edinmesi, işletme fazlasının (Risturn=gelir-gider) ortaklara dağıtılmasını gerekli kılmaktadır (Ceylan, 2018). Risturn; kooperatif tarafından belli bir dönem içinde oluşan işletme fazlalarının ortakların kooperatifle yapmış oldukları alışverişe veya gördükleri hizmete orantılı olarak bir üyenin diğer bir üye üzerinden kazanç getirisini önleyecek şekilde dağıtılmasını ifade etmektedir (Mülayim, 1992). Kooperatiflerde asıl anlayış ekonomik çıkarlara göre değil de üyelerine sosyal açıdan hizmet vermek üzerine olması arzulanmalıdır (Mori, 2014). Kooperatifler kanununun 38. maddesinde Risturn'un yarısı ortaklara verildikten sonra genel kurulu kararı ile devlet tahvillerine verilen en yüksek faiz bedelini aşmamak şartıyla ortakların sermaye paylarına sınırlı faiz ödenebileceği ana sözleşmede gösterilebilir. Eğer ana sözleşmede böyle bir hüküm yoksa Risturn özel bir fonda biriktirilebilir (Mevzuat, 1969). *Yani Risturn'un bir kısmı ya sermaye sınırlı faiz verilmesinde, ya kooperatifi geliştirme fonuna aktarılmasında ya da toplu hizmetler için yedek akçeye ayrılabilmektedir. Kalan kısım da kooperatif alışveriş oranları dikkate alınarak ortaklara dağıtılabilmektedir.* Risturn payı ile işletme faaliyetlerinin ne kadar iyi veya ne kadar kötü gittiğine yönelik karar vermeye yardımcı olmaktadır. Yani kooperatifte işler rayında giderse dönem sonunda kooperatif ortaklarına Risturn dağıtacaktır. Böylece ortaklar para biriktirmiş olacaklar ve kooperatif gelecek dönem ki yatırımlarına kaynak oluşturabilecektir.

Örnek 1: Bir kooperatifte bir ürünün üretiminde yapılan değişen masrafların toplamı 1.000.000 ₺'dir. Bu ürünün nakliye ve depolama masrafları için toplamda 40.000 ₺, genel idare masrafları için 50.000 ₺, diğer masraflar için de 10.000 ₺ harcama yapılmıştır. Bu ürünün toplam satışından 1.700.000 ₺ gelir elde ettiğine ve kooperatif satışlarında %2 alım yapan bir üyenin risturn prensibine göre dağıtımdan ne kadar ₺ gelir elde etmiştir.

Kar= TG-TM

Kar= 1.700.000-(1.000.000+40.000+50.000+10.000)

Kar= 600.000 ₺

Yarısı %50'si 300.000 ₺ yani dağıtılacak risturn'dur.

Kooperatif ürünlerinden %2 alım yapan bir üyeye dağıtılacak risturn

300.000*0,02=6.000 ₺ olacaktır.

Örnek 2: Kooperatif ana sözleşmesinde risturn'un %15'i ortakların ortaklık sermayesine göre, %25'i kooperatifi geliştirme fonuna ve %10'u toplu hizmetler için yedek akçeye ayrılmakta ve kalan kısım da kooperatifle alışveriş oranlarına göre ortaklara dağıtılabilmektedir. Ayrıca bir ortaklık 100 payı ile toplam payların %1'ine sahip yıllık üye aidatı 70 ₺ olan bir üyenin bağlı olduğu bu kooperatifte bir ürünün üretiminde yapılan değişen masrafların toplamı 1.000.000 ₺'dir. Bu ürünün nakliye ve depolama masrafları için toplamda 90.000 ₺, genel idare masrafları için 80.000 ₺, diğer masraflar için de 30.000 ₺ harcama yapılmıştır. Bu ürünün toplam satışından 1.800.000 ₺ gelir elde ettiğine ve kooperatif satışlarında %2 alım yapan bir üyenin risturn prensibine göre 2020 yılında kar dağıtımdan ne kadar ₺ kazanç sağlamıştır.

Kar= TG-TM

Kar= 1.800.000-(1.000.000+90.000+80.000+30.000)

Kar= 600.000 ₺

Yarısı %50'si 300.000 ₺ yani dağıtılacak risturn'dur.

Kooperatif ürünlerinden %2 alım yapan bir üyeye dağıtılacak risturn

300.000*0,02=6.000 ₺ olacaktır.

Ayrıca sahip olduğu %1 paya göre 600.000*0,15*0,01=900 ₺ faiz almakta bu nedenle toplamda 6.000 +900= 6.900 ₺ risturun'dan yararlanmaktadır.

4. Özerklik ve Bağımsızlık İlkesi

Özerklik ve Bağımsızlık İlkesi, ilk olarak, Kooperatif İlkeleri 1995 yılında yeniden formüle edildiğinde, kooperatif girişiminin özel bir ilkesi olarak tanıtılmıştır. Bu ilke öncelikle, kooperatiflerin ulusal hükümetler ve uluslararası hükümet kuruluşlarıyla olan ilişkisine odaklanmaktadır. Kooperatife sermaye sağlayan, borç veren tedarikçiler vb. kuruluşlarla kooperatif arasındaki ilişkileri ele almaktadır. Kooperatiflerin özerk ve üyeleri tarafından demokratik olarak kontrol edilen bağımsız kuruluşlar olması ideali, açıkça ifade edilmek yerine, kooperatif kimliğinin örtük bir yönü olarak durmaktayken 1995 yılından itibaren Kooperatiflerin dördüncü ilkesi olarak yerini almıştır (ICA, 2021). Kooperatiflerin en önemli özelliklerinden birisi üyeleri tarafından yönetilmesi ve karşılıklı yardımlaşma dayanışma prensibine bağlı özerk ve bağımsız kuruluşlar olmasıdır. Kooperatifler devlet, yerel yönetim, özel hukuk tüzel kişileri veya gerçek kişilerin oluşturduğu diğer organizasyonlar yapılan her türlü fon tedariki veya

birtakım anlaşmalarda özel hukuk alanına ve üyelerin demokratik yönetim haklarına hiçbir şekilde zarar verecek uygulamalara girişmemektedirler (Ayanoğlu, 2012; Emmanuel, 2016). Bu ilke doğrultusunda 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile kooperatiflere hukuki bir yapı kazandırılmıştır (Ayanoğlu, 2012).

5. Eğitim, Öğretim ve Bilgilendirme İlkesi

Eğitim, kooperatif hareketinin temel ilkelerinden biri olup, beşinci kooperatif ilkesidir. Rochdale öncüleri kazançların belirli bir yüzdesini eğitime tahsis edilmesi gerektiğini vurgulamaktaydılar. İlk kooperatifler, kooperatiflerinin ticaret fazlasının bir kısmını eğitime tahsis ederek üyelerini ve ailelerini eğitmeye yardımcı olma sorumluluklarını kabul etmişlerdir (ICA, 2021). Kooperatiflerde başarının temelini eğitim oluşturmakta olup bu başarının devam edebilmesi için bu eğitimin kitlesel olarak yapılması ve gücünü halktan alması gerekmektedir. Bu bağlamda kooperatiflerin dünyadaki değişim ve gelişmelere uyum sağlayabilmeleri ve modern çalışmalara ayak uydurabilmeleri için ortaklar, yöneticiler ve kooperatif kuruluşunda yetkilendirilen personelle beraber halkın kooperatifleşme konusunda eğitilerek bilgilendirilmesi gerekmektedir (Mülayim, 1992). Böylece kendini iyi yetiştirmiş yöneticilerle kooperatif hakkında yeterli bilgi sahibi olan halkın temel amacı toplumun çıkarı olacak ve kooperatiflerin yararlı bir şekilde ilerlemesine büyük katkı sağlayacaktır (Turan, 2002). Burada her bir kitleye verilecek eğitimin önemi açıklanmaya çalışılırsa kooperatif ortaklarına karşılıklı dayanışma ve yardımlaşma duygusunu eğitim yoluyla kazandırmak amaç iken, yöneticilere ise kar sağlayıcı ticari işletme amacı yerine topluma katkı sağlayabilecek ekonomik bilgileri kazandırmaktır (Lund, 2013; Zimnoch, 2018). Ayrıca topluma verilen eğitimde daha düşük maliyetli, katma değeri yüksek, çevreye ve insan sağlığına dost sağlıklı ürünlerin topluma ulaştırılmasındaki önemi aşılanmalıdır (Kanlı, 2016).

6. Kooperatifler Arası İşbirliği İlkesi

Kooperatifler Arası İşbirliği İlkesi 6. ilke, olarak, 1966'da Viyana'daki 23. İttifak Kongresi'nde Kooperatif İlkelerinden biri olarak açıkça ifade edilmiştir. Bu ilke ile tüm kooperatif örgütleri, üyeleri ve topluluklarının çıkarlarına en iyi şekilde hizmet etmek için, yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde diğer kooperatiflerle mümkün olduğu her aşamada işbirliği yapması gerektiği vurgulanmıştır. Kooperatifler arası işbirliği ilkesindeki amaç küreselleşen dünyada kooperatif ortaklarına ve topluma daha fazla hizmet edebilmek için diğer kooperatiflerle yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde ortak çalışmalar yapmaktır (ICA, 2021). Ulusal düzeyde Birlik ve Merkez Birliği gibi üst örgütlerin çatısı altında birleşen kooperatifler, Uluslararası düzeyde ise Uluslararası Kooperatifler İttifakı (Birliği) (ICA)'nın çatısı altında birleşerek yani ulusal ve uluslararası düzeyde

işbirliğinde bulunarak ortak hedeflerine ulaşmayı amaçlamaktadır (Mülayim, 1992; Ayanoğlu, 2012). Böylece bu birliktelikler sayesinde kooperatifler kendi alanlarında daha geniş topluluklara ulaşıp, diğer kooperatiflerle yapmış oldukları işbirliği sayesinde bilgi alışverişi ve diğer kooperatiflerdeki deneyimlerden eksik yönlerini görebilmekte ve bu eksiklikleri gidermeye yönelik çalışmalar yapmaktadır (Korkmaz, 2012). Bu yapmış olduğu işbirliği sayesinde ulusal düzeyde büyük aracı, tefeci, sanayi ve holdinglere ve uluslararası düzeyde ise çok uluslu şirketlere karşı rekabet etmesini sağlamaktadır. Ancak bu birliktelik sağlanmadığı takdirde kooperatiflerin hem ortaklarına hem de topluma yararı sınırlı düzeyde kalmaktadır (Okur, 2013).

7. Topluma Karşı Sorumluluk İlkesi

Kooperatifler, üyeleri tarafından onaylanan politikalar aracılığıyla topluluklarının sürdürülebilir kalkınması için çalışmaktadır. Topluma Karşı Sorumluluk İlkesi ilk olarak 1995 yılında Manchester'daki Genel Kurulda İttifak üyeleri tarafından kabul edilen Kooperatif İlkelerinin yeniden formüle edilmesinde ayrı ve farklı bir Kooperatif İlkesi olarak ifade edilmiştir (Rehber, 2011; ICA, 2021). Bu ilkede kooperatifler, üyelerine ve topluluklarına en iyi şekilde hizmet etmek için, hem yurtiçinde ve yurtdışında "kendi kendine yardım etme ve kendi kendine sorumluluk" ile "dürüstlük, açıklık, sosyal sorumluluk ve başkalarını önemseme etik değerleri" ilkelerini birleştirip hayata geçirmektedir (ICA, 2021). Bu ilkedeki temel amaç kooperatiflerin topluma sağlamış olduğu iktisadi kalkınma yanında özellikle doğal kaynaklar ve çevrenin korunması, yönetilmesi ve bu konu hakkında bireylerin bilgilendirilmesi kısaca hem üyeleri hem de toplumun sürdürülebilir bir şekilde faaliyetlerini gerçekleştirmesine yardımcı olmaya çalışmaktadır (Güloğlu ve Korkmaz, 2005). Böylece kooperatifler fosil yakıtlar nedeniyle dünyada oluşan küresel ısınma ve iklim değişikliği kaynaklı meydana gelen sorunların azaltılmasına yönelik yenilebilir enerji kaynaklarının üretimine ağırlık verilmesi üzerine çalışmalara başlamışlardır (Cebeci, 2018).

KAYNAKLAR

Akgökçe, A., 2019. 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'na Göre Kooperatif Yönetim Kurulu Üyelerinin Cezai Sorumluluklarının İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku ABD, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Alıcı, M.S., 2020. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Önemi ve Amasya İli Tarım Kredi Kooperatiflerinin 2014-2018 Dönemi Finansal Analizi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe, Finans ve Bankacılık ABD, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

Anonim, (2020). Güçlü Eğiticiler Güçlü Kooperatifler Projesi, Kooperatifçilik Eğitim Kitabı, Ankara Kalkınma Ajansı Yayınları. http://www.guclukooperatifler.com/share/kooperatifcilik-egitim-kitabi.pdf. Erişim Tarihi: 22.10.2020.

Ayanoğlu, G.G. (2012). Kooperatiflerde Toplumsal Sorumluluk İlkesi ve Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri. Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(2012): 1-16.

Cebeci, A.N. (2018). Dünya'da Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri, Türkiye'de Doğal Mucize Güneş Enerjisi Kooperatiflerinin Gerekliliği Üzerine. Journal of Strategic Research in SocialScience, 4(2): 1-22.

Ceylan, E. (2018). Köy Kalkınma Kooperatiflerinde Etik ve Sosyal Sorumluluğun Araştırılması; Kastamonu Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifler Birliği Örneği, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu.

Dicle, R. (2016). Tarım Kredi Kooperatiflerinde İç Kontrol Sistemi ve İç Denetim: Malatya Bölge Birliğine Bağlı Kooperatiflerde İç Kontrol Sisteminin Etkinliğinin Araştırılması. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.

Everest, B. (2015). Tarım Kredi Kooperatiflerinde Ortakların Kooperatifçilik İlkelerini Algılamaları ve Yönetime Katılmalarını Etkileyen Faktörlerin Analizi Üzerine Bir Araştırma: Balıkesir Bölge Birliği Örneği. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi ABD, Doktora Tezi, İzmir.

Güloğlu, T. ve Korkmaz, A. (2005). Kooperatifçilik İlkeleri, Küreselleşme ve Kooperatifçilikte Yeni Eğilimler. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 55(1). 811-831.

Güney, S. (2009). Türkiye'de Yapı Kooperatiflerinin Muhasebe ve Finansman Sorunlarının Belirlenmesi ve Çözüm Önerileri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Doktora Tezi, Erzurum.

Haberal, İ. (2019). Kooperatiflerde İç Denetim Süreci: Eğirdir Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri Örneği. Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Kanlı, İ.B. (2016). Sürdürülebilir Gelişmeyi Sağlamada Stratejik Bir Araç: Mahalle Kooperatifleri. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 25(3): 1-34.

Kara, M. (2003). Kooperatifçilik, Eduser Yayıncılık, Bolu.

Korkmaz, A. (2012). Kooperatif İşletmelerde Bütünleşme Hareketleri ve Stratejileri. InJournal of SocialPolicyConferences (No. 43-44).

Lund, M. (2013). CooperativeEquityandOwnership: An Introduction. Madison: University of Wisconsin Center forCooperatives. http://www.uwcc.wisc.edu/pdf/Cooperative%20Equity%20and%20Ownership.pdf.

Mori, P.A. (2014), CommunityandCooperation: TheEvolution of Cooperativestowards New Models of Citizens' DemocraticParticipation in Public Services Provision, Annals of PublicandCooperativeEconomics, 85(3): 327-352.

Mülayim, Z.G. (2003). Kooperatifçilik, Yetkin Yayınları 5. Baskı, Ankara.

Okur, T. (2013). Marmara Bölgesi Özelinde Tarım Kooperatifçiliğinin Değerlemesi ve Geleceği. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat ABD, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

Ortmann, G.F. andKing, R.P. (2007). AgriculturalCooperatives I: History, TheoryandProblems. Agrekon, 46(1): 18-46.

Rehber, E. (2011). Kooperatifçilik. Ekin Yayınları, Ankara.

Turan, N. (2002). Kooperatif İşletmelerin Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmayı Gerçekleştirmede Başarı Sağlamalarında Etkili Olan Faktörler ve Bu Faktörlerin Türk Kooperatif İşletmeciliği Açısından Ele Alınması, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 2(4): 83-101.

Yazıcı, A.S. (2016). 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununa göre Kooperatiflerin Denetimi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk ABD, Yüksek Lisans Tezi, Samsun.

Zimnoch, K. (2018). The Role of StudentCooperatives in Education in Poland in the 21st Century. RuralEnviron. Educ. Personal, 11: 251-258.

ICA (2021). International Co-operativeAlliance, GuidanceNotestotheCo-operativePrinciples. https://www.ica.coop/sites/default/files/publication-files/ica-guidance-notes-en-310629900.pdf.